

Mag. Živko Bergant
ITEO Svetovanje d.o.o.
Ljubljana

VPLIV ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU PODJETIJ NA DELO ANALITIKOV

Povzetek

Zakon o finančnem poslovanju podjetij (ZFPPod) sicer ne prinaša novih nalog analitikom, vendar jim daje večjo odgovornost zlasti na področju analiziranja kratkoročne plačilne sposobnosti, zadolženosti, kapitalske ustreznosti in tveganja podjetja. Sestavek obravnava probleme, s katerimi se srečuje analitik teh področij na vseh točkah procesa analiziranja. Pri tem je ugotovljeno, da je potrebno večjo pozornost posvetiti zlasti vzrokom sprememb temeljnih kategorij ter opredeljevanju ustreznih sodil za posamezne namene analize. Prikazana sta modela izračuna kapitalske ustreznosti ter optimalne zadolženosti podjetja, ki temeljita na izračunu optimalnega obratnega kapitala. Za slednjega poznamo več metod, med njimi je predlagana tudi metoda z izračunom optimalnega kratkoročnega koeficienta. Posebej so obravnavane še druge naloge analitikov v zvezi z ZFPPod, zlasti na področju obvladovanja tveganja podjetja.

Ključne besede: analiza poslovanja, finančna analiza, kratkoročna in dolgoročna plačilna sposobnost, kapitalska ustreznost, obratni kapital, zadolženost, tveganje

THE IMPACT OF THE COMPANIES' FINANCE LAW ON THE WORK OF ANALYSTS

Summary

The Companies' Finance Law does not bring some new work for analysts, but requires more responsibility, especially on the field of solvency, indebtedness and capital adequacy analysis together with risk management. The article deals with problems which an analyst meets on all points of analyzing process. It is stated, that much more attention must be paid to the reasons of changes in basic categories and to defining adequate criterions for the purposes of particular analysis. Two models are shown: capital adequacy and indebtedness of the company. Each of them is based on the optimal working capital computing. Among several methods to find out optimal working capital, a method of optimal current ratio is shown. Besides, some other tasks for analysts are mentioned especially on the field of risk management.

Key words: business and financial analysis, short and long term solvency, capital adequacy, working capital, indebtedness, risk management

1. UVOD

Načelno bi lahko na kratko opredelili temeljno nalogo analitika v podjetju na naslednji način: oblikovanje informacij kot rezultata procesa analiziranja za poslovno odločanje. "Njegove (analitikove – op. Ž. B.) sodbe naj bi bile temeljna podlaga za odločanje poslovodnikov" (Pučko, 1999; 34). "Kolikor je kakovost odločanja odvisna od kakovosti informacij, k njej lahko bistveno pripomore ravno ekonomski analitik" (Turk, 1985; 135). Iz tega sledi, da ima analitik pomembno vlogo pri zagotavljanju ustreznih odločitev uprave podjetja. Odgovornost uprave podjetja za ustrezno poslovno odločanje (ravnanje s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika) pa se je s sprejetjem Zakona o finančnem poslovanju podjetij (v nadaljevanju ZFPPod) v primerjavi z Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD) še bolj zaostрила. ZGD opredeljuje zlasti odgovornost uprave delničarskih družb (člen 258), med tem ko ZFPPod povečuje odgovornost ravnateljev vseh podjetij, razen javnih zavodov, bank, zavarovalnic borzno posredniških družb in družb za upravljanje. Gre za odškodninsko odgovornost uprave delničarjem in upnikom podjetja, ki je lahko tudi neomejena, če gre za hudo malomarnost (2. točka 21. člena ZFPPod).

Navedeno sicer ne pomeni, da so analitiki v podjetju dobili neko dodatno delo, saj so bili že sedaj, po svojem položaju, dolžni analizirati ekonomsko finančni položaj podjetja, pač pa se s temi predpisi nedvomno dodatno povečuje njihova odgovornost. Slab ali ne dovolj natančen nasvet upravi podjetja na osnovi neustrezne analize ima lahko očitno drage posledice zlasti, če gre za dolgotrajnejšo neustrezno politiko podjetja.

V nadaljevanju bomo podrobneje obravnavali vpliv ZFPPod na delo analitikov, zato moramo spoznati tudi nekatere posebnosti ZFPPod s tega vidika in njihov vpliv na celoten proces analiziranja.

Pri tem je morda koristno opozoriti na določene neskladnosti med Kodeksom poslovnofinančnih načel (v nadaljevanju Kodeks)¹ in ZFPPod v pogledu nekaterih ekonomsko finančnih pojmov, ki pa jih je možno in potrebno razumeti v duhu Kodeksa (Bergant, 2000; 83 in Plavšak, Bergant, 2000), zato se s tem tukaj ne bomo ukvarjali in bomo uporabljali izrazoslovje v skladu s Kodeksom.

2. OSNOVNE ZNAČILNOSTI ZFPPod IN Z NJIMI POVEZANE NALOGE ANALITIKOV

Ena od značilnosti zakona je, da za številne obveznosti, ki jih nalaga upravi in organom podjetja, ne predvideva sankcij, niti ni običajno "pravniško" natančen v svojih določbah, ki zadevajo izvajanje ustrezne finančne politike podjetja. Ta navidezna pomanjkljivost ZFPPod pa je logična, če vemo, da se neupoštevanje poslovnofinančnih načel v poslovanju podjetja ne pokaže takoj ampak z določenim časovnim odlogom in sicer šele v slabem finančnem položaju podjetja. Tisti

¹ Kodeks poslovnofinančnih načel, Slovenski inštitut za revizijo, Ljubljana, 1998

trenutek pa zakon postane bolj natančen tako v pogledu obveznosti in odgovornosti uprave, kot tudi v pogledu sankcij.

To pa ne pomeni, da sankcij za neupoštevanje poslovnofinančnih načel za upravo in za nadzorni svet ob nekriznem poslovanju podjetja sploh ne more biti. Gre za to, da se finančni položaj podjetja ne poslabša čez noč, saj ta proces traja običajno dlje časa. V tem obdobju pa je možno in potrebno poslabševanje pravočasno ugotoviti ter sprejeti in izvajati ustrezne ukrepe. Če uprava tega ne stori (nadzorni svet je dolžan zahtevati ustrezne podatke), mora nadzorni svet v interesu delničarjev ustrezno ukrepati. Če tudi ta tega ne stori, naj bi ukrepali delničarji oziroma lastniki podjetja. Šele, če tudi ti ne ukrepajo in je podjetje že v finančnih težavah, se sprožijo obveznosti in odgovornosti po ZFPPod. Finančno poslovanje v skladu s poslovnofinančnimi načeli pomeni torej ustrezno in pravočasno ukrepanje na področju finančne in poslovne politike podjetja.

Iz tega sledi, da se analitikovo delo začne že mnogo prej pred pojavom težav v poslovanju, saj "je lahko poslovno poročilo le na videz kakovostno" in "obstajajo številne možnosti, da so dosežki videti boljši, kot so v resnici" (Kavčič, 1999; 40 in 43). Pravočasno ugotavljanje možnosti za nastanek negativnih trendov, predvsem pa ugotavljanje negativnih trendov dovolj zgodaj, ko še niso tako močni, je torej prva skupina nalog analitikov, ki jo na posreden način poudarja tudi ZFPPod (členi 4, 5, 6, 7). Temeljno sodilo pri tovrstnih analizah izhaja iz načela ravnanja skrbnega gospodarstvenika, ki je podrobneje konkretizirano v Kodeksu. V okviru te skupine nalog analitikov je treba omeniti poseben poudarek ZFPPod obvladovanju tveganj, ki jim je podjetje izpostavljeno (člena 6 in 9). V tem pogledu je zlasti odgovorno delo analitikov pri opredeljevanju tveganj, merjenju tveganj in njihovemu spremljanju, predlaganje ukrepov na tem področju, lahko pa tudi analiziranje učinkovitosti in ustreznosti sistema obvladovanja tveganj v podjetju (Risk Management).

Druga skupina nalog analitikov, ki pa je že neposredno povezana z odgovornostjo uprave in nadzornega sveta po ZFPPod, je pravočasno in strokovno ugotavljanje kritičnih točk, ko začnejo delovati tudi sankcionirana določila ZFPPod. Te točke so naslednje:

- stanje kratkoročne plačilne nesposobnosti (1. odst. 12. člena),
- stanje prezadolženosti (1. odst. 13. člena),
- stanje kapitalske neustreznosti (1. odst. 10. člena).

Zadnji dve točki, skupaj s tveganjem, predstavljata temeljne elemente dolgoročne plačilne sposobnosti podjetja (Kodeks, točke 5.34. do 5.37.).

Pri tem pa je treba opozoriti na dve naslednji značilnosti ZFPPod in sicer:

1. Pomembna značilnost ZFPPod s finančno vsebinskega vidika je usmeritev na finančno stroko, ki jo v zakonu formalno predstavlja Kodeks. To praktično pomeni, da se zakon ne spušča v podrobnejšo opredelitev načina določanja zgoraj omenjenih treh točk oziroma stanj ampak to prepušča stroki. Glede na to, da Kodeks ne vsebuje standardov temveč le načela, ostaja pomembna naloga analitikom, da sami v posameznem primeru strokovno ugotovijo in utemeljijo takšno ali drugačno stanje podjetja. V primeru sodnega postopka se

bo torej njihova ugotovitev soočala z ugotovitvami sodnega izvedenca. Odgovornosti analitikov v tem primeru očitno ni treba posebej poudarjati.

2. Naslednja, običajno spregledana značilnost ZFPPod je, da nikjer ne opredeljuje informacij, ki jih mora podjetje upoštevati in sicer niti po vrstah kazalcev in kazalnikov, niti po njihovem izvoru. Iz tega sledi, da računovodske informacije za oceno dejanskega finančnega položaja v načelu še zdaleč niso dovolj, saj je v posameznem primeru lahko pomemben tudi zunajbilančni finančni položaj (Kodeks, točka 0.1. in Bergant, 1995; 224). To v skrajnem primeru na primer lahko pomeni, da podjetje ni prezadolženo, kljub temu, da računovodstvo izkazuje manj premoženja kot dolgov (13. člen ZFPPod) ali pa da podjetje ni nujno kapitalsko neustrezno, kljub temu, da računovodsko izkazana izguba tekočega leta (skupaj s prenesenimi izgubami) presega polovico osnovnega kapitala družbe (10. člen ZFPPod). Potrebna je torej celovita ocena finančnega položaja (kratkoročni, dolgoročni in zunajbilančni) ter izbor tistih informacij, ki v danem primeru najbolj odražajo dejansko stanje, kar je zopet naloga analitikov. Pri tem je seveda Kodeks predvsem izhodiščni pripomoček.

Iz povedanega sledi, da je ZFPPod opredelil Kodeks kot "materialni vir prava", in s tem kot sodilo ustreznega ravnanja poslovojestev. To načelno sodilo pa morajo analitiki v vsakem posameznem primeru preoblikovati v merljive in primerljive veličine za potrebe procesa analiziranja.

V tretjo skupino nalog sodijo naloge v obdobju krize podjetja, ki pa so bile že podrobneje obravnavane (Kavčič, 1996; 28).

3. NALOGE ANALITIKOV V LUČI PROCESA ANALIZIRANJA

Za lažje obravnavanje nalog analitikov jih je koristno pogledati tudi z vidika procesa analiziranja. Načelno lahko proces analiziranja razdelimo na naslednje tri povezane procese:

1. Proces spoznavanja predmeta analiziranja
2. Proces primerjanja ugotovitev s sodilom analiziranja
3. Proces oblikovanja informacije v zvezi z namenom analiziranja.

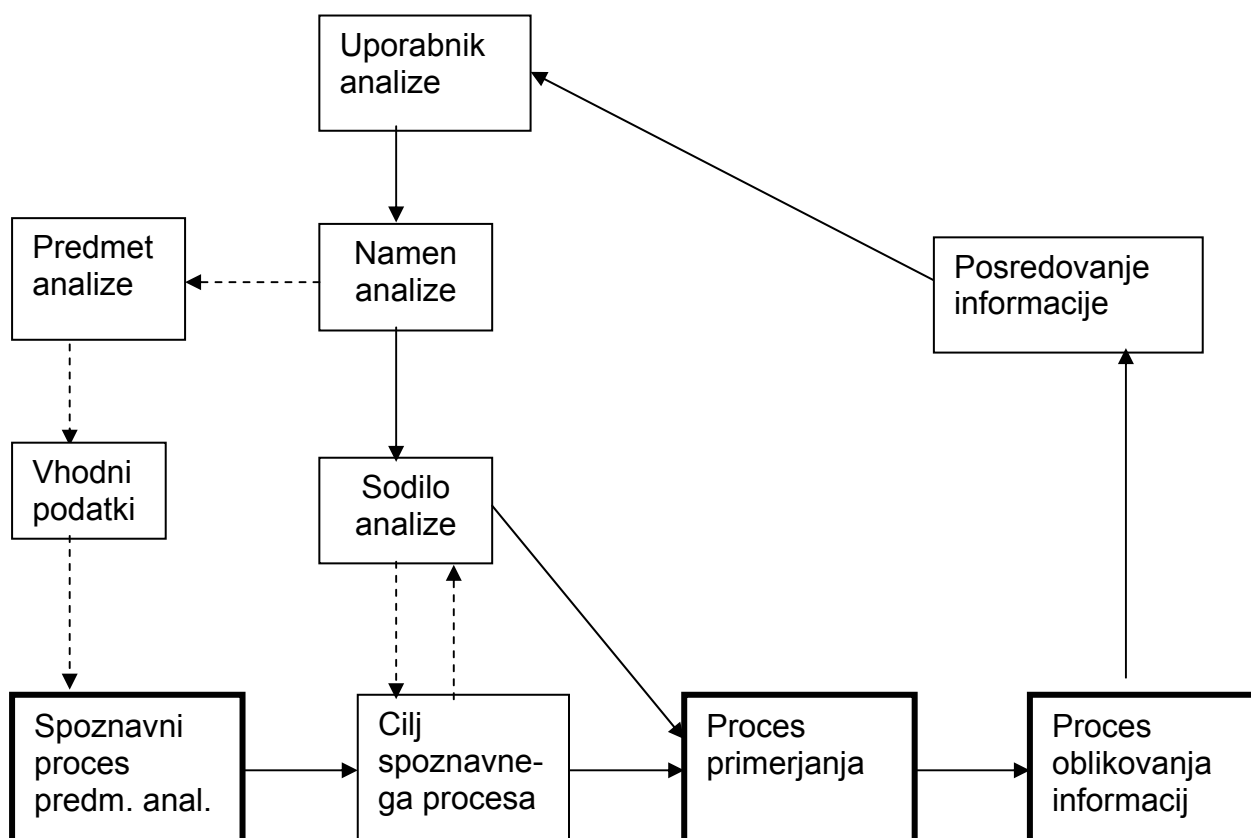
V opredelitvah analiziranja je v literaturi dan poudarek predvsem na spoznavnem procesu, čeprav vsi avtorji ugotavljajo potrebo po primerjavah in informacijah za odločanje. Nekateri kar enačijo spoznavni proces s procesom analiziranja, drugi pa menijo, da je z ugotovitvijo vzrokov odstopanj ter problemov in prednosti v poslovanju in njihovim logičnim preverjanjem, proces analiziranja zaključen (n. pr. Rozman, 1995; 48). Nedvomno bi bilo koristno jasneje razmejiti spoznavni proces predmeta analiziranja od procesa primerjanja s sodilom. To namreč bistveno prispeva k večji izrazni moči informacije. Po drugi strani pa je nujno poudariti tudi proces oblikovanja informacije, ki je pogosto zanemarjen in zato zmanjšuje kakovost analize. To razlikovanje je potrebno, da bi se lahko dal ustrezen poudarek vsem trem procesom, brez katerih proces analiziranja ni popoln.

Spoznavni proces zajema vse metode in pristope, ki prispevajo k boljšemu spoznanju predmeta analize v pogledu cilja analize (vključno s postavljanjem in preverjanjem hipotez). Šele ko je cilj analize spoznan z vseh potrebnih vidikov (n. pr. časovnega, vsebinskega, vzročnega), se začne primerjanje s sodilom, ugotovitev odstopanj, njihove teže in ugodnosti ter ugotavljanje slabosti, prednosti, nevarnosti in priložnosti. Na tej osnovi se šele začne oblikovati informacija, ki logično povzame ugotovitve, ter nakaže možne smeri ukrepanja (ali potrebo po nadaljnjem analiziranju) ter možne posledice (ne)ukrepanja. Proces analiziranja, ki je pomanjkljiv v katerem koli od naštetih treh procesov, neizogibno vodi k večjemu tveganju pri poslovnemu odločanju.

Navedeno ne pomeni, da se navedeni trije procesi v procesu analiziranja časovno ne prekrivajo, le vsebinsko jih je treba ločiti, čeprav je lahko to v določenih primerih tudi težje.

Proces analiziranja in njegove sestavine v zgornjem smislu prikazuje slika 1.

Slika 1: Proces analiziranja

Iz slike 1 lahko ugotovimo zlasti naslednje:

1. Temeljni proces analiziranja se začne s spoznavanjem predmeta, nadaljuje s primerjanjem s sodilom in konča z oblikovanjem informacij za vnaprej

- opredeljeni namen, tako kot kaže vodoravno zaporedje močnejše označenih pravokotnikov na sliki.
2. Za uspešno dokončanje procesa analiziranja pa je pomemben tudi proces, ki je na sliki prikazan navpično. Sestoji se iz:
 - a) opredelitve namena, ki izhaja od uporabnika informacije,
 - b) metodološkega preoblikovanja namena in opredelitve sodila,
 - c) opredelitve cilja spoznavnega procesa.
 3. Nasprotno usmerjeni navpični črtkani puščici kažeta medsebojno soodvisnost in povezanost sodila analize in cilja spoznavnega procesa analize. Vodoravno črtkano je nakazana tudi pobuda za začetek analitičnega procesa, ki jo sproži opredelitev namena v zvezi s predmetom analize. Črtkano je prikazan še en navpični proces priprave vhodnih podatkov za potrebe spoznavnega procesa.
 4. Oba navpična procesa, čeprav nista sestavni del samega procesa analiziranja, pomenita nekakšno pripravo na analiziranje, brez katere se analiziranje v pravem smislu ne more odvijati. Lahko bi ju opredelili kot sestavni del procesa analiziranja v širšem smislu.
 5. Temeljni problemi, s katerimi se srečamo v okviru tako razčlenjenega procesa analiziranja v širšem smislu, so načeloma naslednji:
 - a) opredelitev namena analize,
 - b) opredelitev sodila analize,
 - c) opredelitev cilja spoznavnega procesa,
 - d) priprava vhodnih podatkov,
 - e) ugotovitev dejanskega stanja (spoznanje predmeta analize),
 - f) primerjanje s sodilom,
 - g) oblikovanje informacije,
 - h) izrazna moč informacije (stopnja njene koristnosti).

Problemi, naštetih v točki 5, seveda zahtevajo širšo obravnavo, predmet tega prispevka pa je predvsem odgovor na vprašanje: Na katere naštete probleme analiziranja plačilne sposobnosti podjetja² pomembneje vpliva ZFPPod?

Na osnovi dosedanje obravnave lahko odgovor iščemo na naslednjih področjih analize:

- kratkoročna plačilna sposobnost (KPS),
- prezadolženost,
- kapitalna ustreznost,

z upoštevanjem tveganja v treh temeljnih položajih podjetja:

- normalno poslovanje oziroma predkriza (Bergant, 2000a; 362),
- točka začetka krize po ZFPPod,
- kriza

ter v luči vidikov, naštetih v 5. točki zgoraj.

To na videz zapleteno nalogo bomo obravnavali v naslednjem poglavju.

² ZFPPod obravnava le plačilno sposobnost podjetja

4. TEMELJNI PROBLEMI, KI JIH ZFPPOd POSTAVLJA PRED ANALITIKE

4.1. Izhodišče opredelitve problemov

Kot izhodišče opredelitve problemov nam služi preglednica 1, ki je izdelana na osnovi opredeljene naloge iz prejšnjega poglavja.

Preglednica 1: Področja vpliva ZFPPOd na proces analiziranja plačilne sposobnosti podjetja

Področje analize	Temeljne točke analitičnega procesa							
	Namen analize	Sodilo analize	Cilj analize	Priprava podatkov	Dejansko stanje	Primerjan -je	Oblikov. inform.	Korist. inform.
Krat.pl.sp.								
1. Predkr.								
2. Točk. kr.								
3. Kriza								
Zadolžen.								
1. Predkr.								
2. Točk. kr.								
3. Kriza								
Kap. ustr.								
1. Predkr.								
2. Točk. kr.								
3. Kriza								

Z vidika ZFPPOd je najpomembnejša naloga analiziranja določanje točk kriznega položaja, zato bomo pri obravnavi vsakega področja analize tudi s tem začeli.

4.2. Kratkoročna plačilna sposobnost

Kratkoročna plačilna nesposobnost podjetja (v nadaljevanju KPS) po določitih ZFPPOd nastane, kadar podjetje postane nesposobno pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti (1. odst. 12. člena). Ta opredelitev je vsebinsko skladna tudi z opredelitvijo v Kodeksu (točka 5.2.). Točna ugotovitev nastanka kratkoročne plačilne nesposobnosti je pomembna zaradi dveh obveznosti uprave:

- da takoj sprejme ukrepe za zagotovitev kratkoročne plačilne sposobnosti,
- da po dveh mesecih od nastanka kratkoročne plačilne nesposobnosti predlaga stečaj oziroma prisilno poravnavo.

Odgovornost analitika je seveda tem obveznostim primerna.

Namen analiziranja KPS v tem primeru je torej ugotoviti nastanek naštetih zakonskih obveznosti. Očitno je to drugačen namen kot v primeru predkriznega obdobja, kjer je lahko namenov bistveno več, kot na primer: ugotavljanje negativnih in pozitivnih trendov, ocenjevanje tveganja, določitev primernih likvidnostnih rezerv, optimiranje likvidnostnih rezerv ipd. Podobno so nameni v kriznem obdobju lahko različni: ugotovitev možnih rešitev, ugotovitev odgovornosti, ocena teže problema ipd.

Sodilo analize KPS je na prvi pogled preprosto: blokiran žiro račun podjetja. To sodilo je možno koristno uporabljati na primer v empiričnih analizah izrazne moči posameznih kazalnikov (n. pr. Mramor, 1988; 18) pa morda tudi za druge namene. Za naš namen (zakonske obveznosti) pa je tako sodilo več kot vprašljivo. ZFPPod namreč poudarja obveznost uprave ravnati kot skrben gospodar. Očitno je, da skrben gospodar ne more ravnati tako, da šele na osnovi blokiranega računa izve, da je podjetje plačilno nesposobno in začne ukrepati. Iz 7. člena ZFPPod je razvidno, da je finančno načrtovanje temeljno orodje ustreznega ravnanja s kratkoročno plačilno sposobnostjo (KPS) podjetja. V okviru procesa načrtovanja se sprejemajo tudi ukrepi za zagotavljanje KPS. Vprašanje, ki se tukaj postavlja je, kdaj so ti ukrepi take narave, da mora uprava o njih obvestiti nadzorni svet v skladu s 1. odst. 12. člena ZFPPod, kar je torej zakonsko opredeljena točka kriznega položaja v zvezi s KPS. Načelni odgovor (sodilo) nam ponuja Kodeks v točki 5.5., ki zahteva, da morajo prejemki presežati izdatke za optimalno likvidnostno rezervo. V primeru torej, da podjetje zmanjšuje likvidnostno rezervo pod potrebno raven (Kodeks, točka 5.6.) in predvideni prejemki niso zadostni za pokritje predvidenih izdatkov, je podjetje že blizu kritične točke. Če z običajnimi ukrepi finančne politike na kratkoročnem področju (Kodeks, točke 5.16. do 5.29) ni možno pravočasno zagotoviti KPS, lahko trdimo, da je kritična točka dosežena. Kritična točka je v načelu torej časovno bistveno pred dejansko nesposobnostjo pravočasnega plačila, do blokade žiro računa pa pride običajno še bistveno kasneje. Koliko prej torej nastane kritična točka? Odgovor je odvisen od sistema in načina finančnega načrtovanja, ki je za dejavnost podjetja običajen in sprejemljiv z vidika skrbnega gospodarja. Pri tem mora podjetje upoštevati določila Kodeksa v točki 5.4.

Cilj analize je načeloma metodološko preoblikovani namen analize in mora biti primerljiv s sodilom (glej Lipovec, 1983; 25 in 26). V našem primeru (točka krize KPS) je cilj ugotoviti stanje in gibanje prejemkov in izdatkov za predvideno krajše obdobje ter stanje in gibanje likvidnostne rezerve podjetja v tem obdobju. Za druge namene in v drugih (ne)kriznih obdobjih podjetja je seveda treba opredeliti drug ustrezen cilj analize.

Priprava podatkov za analizo KPS je v veliki meri odvisna od uporabljene metode načrtovanja tokov denarnih sredstev (Kodeks, točka 5.9.), ki pa mora ustrezati potrebam podjetja. V okvir priprave podatkov spada zlasti naslednje:

1. Proučitev ali so razpoložljivi podatki:
 - potrebni za opredeljen namen analiziranja,
 - zadostni za opredeljen namen analiziranja,

- med seboj primerljivi in usklajeni,
 - učinek vplivov, ki so imeli v času različno moč in zato podatki niso neposredno primerljivi,
 - izvirni ali pa so poprej že obdelani in če so, na kakšen način,
 - dovolj podrobni, da zadostujejo potrebam analize,
 - pridobljeni tako, da je možna njihova primerljivost v času oziroma ali ni kako drugače okrnjena njihova izrazna moč.
2. Ukrepanje, odvisno od ugotovitev v predhodni točki, kot na primer:
- zagotovitev potrebnih podatkov,
 - zagotovitev medsebojne primerljivosti in usklajenosti podatkov,
 - izločanje (eliminacija) vplivov in zagotovitev primerljivosti podatkov v času,
 - priprava različnih vrst vhodnih podatkov zaradi pridobitev različnih informacij in s tem možnosti simulacije.

Tukaj naj še enkrat opozorimo na zunajbilančne podatke, zlasti v primeru bilančnih metod načrtovanja.

Dejansko stanje naj odraža ugotovitve v zvezi s ciljem analize. Pri tem je treba upoštevati vsaj naslednje:

1. Ugotovitve so le ocene, saj so to predvidevanja z določeno stopnjo tveganja.
2. V pogledu KPS pravzaprav ne govorimo o "stanju" temveč o dejanskem gibanju KPS v nekem krajšem načrtovanem obdobju.

Zato je načelno treba v tem okviru :

1. v zvezi s preteklostjo:
 - ugotoviti stanja, gibanja, njihove smeri in jakost,
 - razložiti vzroke gibanj in njihove posledice,
 - pokazati odmike od načrtovanega in jih razloži;
2. v zvezi s prihodnostjo:
 - prispevati k načrtovanju s predvidevanjem na osnovi preteklih gibanj in ovrednotenih ocen potrebnih in možnih sprememb,
 - ugotoviti načrtovana stanja, gibanja, njihove smeri in jakost,
 - razložiti vzroke načrtovanih gibanj in njihove posledice,
 - pokazati možne probleme, rešitve in njihove posledice v različnih zamišljenih položajih.

Na osnovi tako ugotovljenega dejanskega stanja se začne naslednji proces analiziranja, to je **primerjanje**. V tem okviru se ugotavlja odstopanje dejanskega stanja od sodila. Pri tem procesu je najpomembnejša ocena analitika kolikšna je nevarnost zaradi ugotovljenega odstopanja. Če na primer ugotovi, da brez izrednih in poglobljenih ukrepov ne bo možno pravočasno zagotoviti kratkoročne plačilne sposobnosti podjetja, je jasno, da je podjetje prišlo do krizne točke, ko nastanejo tudi obveznosti po ZFPPOd. Načelno pa je možno vsebino procesa primerjanja prikazati na naslednji način:

Preglednica 2: Primerjave s sodili

ELEMENT	Stanje	Gibanje v preteklosti	Primerjava z načrt. stanjem in gibanjem	Primerjalna presoja (benchmarking)	Načrtovano gibanje v prihodnosti
1. Dejanske kategorije					
2. Zelene kategorije					
3. Odmiki (1-2)					

Preglednica 2 kaže, da je možno in potrebno sodilo (želene kategorije) tudi načrtovati, saj se le-to v posameznem obdobju lahko razlikuje od stvarno pričakovanih (načrtovanih) kategorij. Zato lahko odmike od zelenega spremljamo na različnih ravneh (stanje, gibanje v preteklosti, primerjava z načrtovanim, primerjava z okoljem, pričakovano gibanje v prihodnosti), s tem pa lahko oblikujemo številne koristne informacije, zlasti pa v povezavi s težo odmikov in njihovim gibanjem.

V primeru analize KPS primerjalna presoja sicer ni najbolj potrebna, zato pa so lahko koristne vse ostale primerjave.

Oblikovanje informacij predstavlja zaključno stopnjo procesa analiziranja in načeloma zajema zlasti naslednje:

1. Povzetek predpostavk in omejitev analize
2. Povzetek pozitivnih stanj in gibanj ter priložnosti
3. Povzetek negativnih stanj in gibanj ter nevarnosti
4. Utemeljitev in opredelitev sodila (zelenega stanja ali gibanja)
5. Celovito oceno dejanskega stanja in gibanja v razmerju do zelenega
6. Predloge in smernice ukrepov
7. Oceno učinkovitosti ukrepov in možnih tveganj.

V primeru analize KPS mora informacija vsebovati tudi mnenje analitika v pogledu izpolnjevanja določil ZFPPOd in ustrezne predloge.

Zadnja skupina problemov procesa analiziranja je **koristnost in izrazna moč informacije**. Po eni strani z večanjem števila informacij njihova izrazna moč raste do določene meje, stroški pa lahko rastejo hitreje (ekonomika informacijskega sistema), po drugi strani pa moramo standardizirati informacije glede na namen, sicer imamo opraviti s poplavo informacij (Bergant, 1995; 37). O KPS lahko oblikujemo številne informacije, vendar niso vse enako pomembne. Seveda je to načelo potrebno upoštevati že pri opredelitvi cilja in sodila analize. V našem primeru smo omenili le najpomembnejšo informacijo o KPS za izbrani namen (ugotovitev krizne točke po ZFPPOd).

Na zgornji način smo prikazali možno (in potrebno) razmišljanje analitika preko vseh temeljnih točk procesa analiziranja. V nadaljevanju bomo za drugi dve

področji (zadolženost in kapitalna ustreznost) zaradi omejenega obsega omenili le najpomembnejše.

4.3. Prezadolženost

Prezadolženost podjetja po določitih ZFPPod nastane, kadar premoženje podjetja ne zadošča več za poplačilo vseh obveznosti podjetja (1. odst. 13. člena). Ta točka je v ZFPPod relativno še najbolj natančno opredeljena. Načelno je temeljna informacija o zadolženosti z vidika plačilne sposobnosti količnik:

Neto dolg (presežek dolgov nad terjatvami)
-----, (1)
Materialne naložbe

ki mora biti večji od 1, sicer je premoženje podjetja manjše od njegovih obveznosti. Na ta način je krizno točko razmeroma enostavno izračunati. Pri tem pa je treba poudariti, da ne smemo upoštevati le računovodskih podatkov, čeprav so le-ti seveda temeljno izhodišče. Premoženje podjetja je morda podvrednoteno ali pa obstojajo še drugi skriti dobički (ali pa tudi izgube) oziroma terjatve ali pravice, ki niso vidne v računovodskih izkazih.

Nadalje je treba upoštevati, da tudi do prezadolženosti običajno ne pride čez noč, temveč s postopnim zmanjševanjem zgornjega koeficienta. Na ta način lahko ugotavljamo negativne trende in njihove vzroke že veliko prej. Pri tem moramo seveda paziti na pravilno ugotovitev vzrokov poslabšanja. Na poslabšanje stopnje zadolženosti namreč ne vpliva boljše ali slabše plačevanje kupcev ali dobaviteljev ali dodatno najemanje posojil, temveč le rast zalog in osnovnih sredstev ter zmanjšanje kapitala podjetja.

Sodilo prezadolženosti je torej razmeroma enostavno, manj enostavno pa je sodilo optimalne zadolženosti, ki pa ga ZFPPod ne daje in tudi neposredno ne zahteva. Zahteva "le" skrbno finančno poslovanje. Optimiranje zadolženosti podjetja zajema dva vidika: obseg zadolženosti in njegovo strukturo. Oba vidika pa moramo upoštevati tako na kratkoročnem, kot tudi na dolgoročnem področju. Zaradi omejitve s prostorom bomo pokazali le načelne korake pri optimiranju zadolženosti podjetja:

1. Določitev minimalnega obsega sredstev podjetja za doseganje načrtovanih zadolžitvev, torej pri predpostavljenem obsegu poslovanja
2. Določitev optimalnega obsega obratnega kapitala³ (OBK) podjetja (Kodeks, točka 5.36.)
3. Določitev optimalnega obsega dolgoročnega financiranja (Kodeks, točka 4.3.)
4. Določitev optimalne sestave obveznosti do dolgoročnih virov (kapitala) podjetja (Kodeks, točka 4.9.) ter s tem optimalnega obsega dolgoročnih dolgov (dolgoročne zadolženosti)
5. Razlika med dolgoročnimi terjatvami in optimalnim dolgoročnim dolgom je optimalni neto dolgoročni dolg

³ Do sprejetja Kodeksa smo obratni kapital imenovali čista obratna sredstva kot presežek (obveznosti do) dolgoročnih virov nad dolgoročnimi naložbami

6. Ugotovitev presežka optimalnih zalog nad optimalnim obratnim kapitalom ter s tem optimalnega obsega neto kratkoročne zadolženosti (Kodeks, točka 5.15.)
7. Ugotovitev seštevka optimalnega neto dolgoročnega dolga in optimalnega neto kratkoročnega dolga predstavlja optimalni neto dolg podjetja.
8. Če mu prištejemo še optimalen obseg terjatev in denarnih sredstev ter dolgoročne terjatve, dobimo optimalni skupni znesek zadolženosti podjetja pri predpostavljenem obsegu poslovanja.

Seveda tak pristop zahteva še oceno tveganja predpostavk ter ustrezne popravke zadolženosti ob upoštevanju različnih vrst finančne politike na področjih:

- a) obsega kratkoročnih naložb /sproščena, zmerna zadržana/ (Brigham, 1985; 653),
- b) financiranja kratkoročnih naložb /zmerna agresivna, konzervativna/ (Brigham, 1985; 655).

Pozoren bralec bo lahko zgornjim sam dodal še probleme, ki se pojavijo še ob uporabi preglednic 1 in 2. Tveganje plačilne sposobnosti v zvezi z zadolženostjo se namreč povečuje z večanjem razlike med dejansko in optimalno zadolženostjo podjetja.

4.4. Kapitalska ustreznost

Podjetje je kapitalsko ustrezno, kadar razpolaga z ustreznim kapitalom (KAP_{ustr}) glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja ter glede na tveganja, ki jim je izpostavljeno (6.člen ZFPPod). To določilo je v zakonu še najmanj izvedbeno natančno, kar pa ne pomeni, da tega ni možno ugotoviti.

Ob znanih (trenutnih) dolgoročnih naložbah je z vidika plačilne sposobnosti podjetja (ob danem obsegu poslovanja) treba zagotoviti le ustrezni obseg obratnega kapitala (OBK), ki naj bi, kot presežek obveznosti do dolgoročnih virov (DV) nad dolgoročnimi naložbami (DN), financiral kratkoročne naložbe (KN). To je načelo ustreznega obratnega kapitala (Kodeks, točka 5.36.). Iz tega sledi:

$$KAP_{ustr} = OBK_{ustr} + DN. \quad (2)$$

Iz tega sledi, da je opredelitev ustreznega kapitala podjetja (pri obstoječih dolgoročnih naložbah in danem obsegu poslovanja) pravzaprav problem opredelitve obsega optimalnega obratnega kapitala (OBK_{opt}) in njegove rezerve (Kodeks, točka 5.39.). Potrebna rezerva ($R_{OBKpotr}$) izhaja iz potrebe po obvladovanju tveganj, ki jim je podjetje izpostavljeno. To lahko matematično izrazimo na naslednji način:

$$OBK_{ustr} = OBK_{opt} + R_{OBKpotr} \quad (3)$$

$$OBK_{dej} = OBK_{razp} + R_{OBKdej} \quad (4)$$

$$OBK_{dej} - OBK_{ustr} = OBK_{razp} - OBK_{opt} + \Delta R \quad (5)$$

Razlika med dejanskim (OBK_{dej}) in ustreznim obratnim kapitalom podjetja, ki predstavlja kapitalsko (ne)ustreznost, je torej odvisna od razlike med razpoložljivim (OBK_{razp}) in optimalnim obratnim kapitalom ter od razlike med potrebno in dejansko rezervo ($R_{OBK_{dej}}$) obratnega kapitala (ΔR).

Iz zgornjega sistema treh enačb izhajajo zlasti naslednje ugotovitve:

1. Zmanjševanje razlike med dejanskim in ustreznim obratnim kapitalom podjetja uresničujemo s poslovnimi ukrepi na treh področjih:
 - spreminjanje obsega razpoložljivega obratnega kapitala,
 - spreminjanje obsega optimalnega obratnega kapitala,
 - spreminjanje rezervnega obratnega kapitala.
2. To pomeni, da so to pravzaprav področja ukrepov za zagotavljanje kapitalске ustreznosti podjetja.
3. Če hočemo opredeliti področja ukrepov za spreminjanje obsega razpoložljivega obratnega kapitala, moramo najprej ugotoviti, od spreminjanja katerih kategorij je dejanski obratni kapital odvisen.
4. Če hočemo opredeliti področja ukrepov za spreminjanje obsega optimalnega obratnega kapitala, moramo najprej ugotoviti, od spreminjanja katerih kategorij je optimalni obratni kapital odvisen.
5. Če hočemo opredeliti področja ukrepov za spreminjanje rezervnega obratnega kapitala, moramo najprej opredeliti možne oblike oziroma lokacije rezerv.
6. Če hočemo odločati o izboru in teži ukrepov na posameznih navedenih področjih, moramo opredeliti ustrezno sodilo optimiranja za vsakega od teh področij.

Na razpoložljivi obratni kapital podjetja lahko vplivamo le s spremembami trajnega kapitala (TK - računovodska ocena lastniškega kapitala, torej presežek sredstev nad dolgovi), spremembami dolgoročnih dolgov (DD), spremembami osnovnih sredstev (OS) in spremembami dolgoročnih terjatev (DT).

Ugotovili smo že, da so v poslovanju delujočega podjetja poleg dolgoročnih naložb dolgoročno vključena tudi sredstva v obliki zalog in terjatev iz poslovanja, ki jih delno financirajo obveznosti iz poslovanja. Očitno je, da na potrebo podjetja po obratnem kapitalu vplivajo samo spremembe teh treh kategorij. Terjatve in obveznosti iz poslovanja ter zaloge pa se spreminjajo le zaradi obsega poslovanja in/ali rokov plačil, torej zaradi sprememb koeficientov njihovega obračanja. To dejstvo na posreden ali neposreden način upoštevajo tudi vse metode, ki se ukvarjajo z izračunom potrebnega obratnega kapitala.

Če poznamo obseg optimalnega obratnega kapitala pa lahko ugotovimo tudi optimalno neto kratkoročno zadolženost podjetja (NKD_{opt}) kot razliko med kratkoročnimi terjatvami (z vključenimi denarnimi sredstvi) in kratkoročnimi obveznostmi. To kaže naslednji sklop enačb⁴:

⁴ Neto kratkoročna zadolženost podjetja (kot razlika med kratkoročnimi terjatvami z vključenimi denarnimi sredstvi in med kratkoročnimi obveznostmi) je odvisna samo od gibanja zalog in obratnega kapitala podjetja. (Glej Bergant, 1995; str. 177)

$$\text{NKD}_{\text{opt}} = Z_{\text{opt}} - \text{OBK}_{\text{opt}} \quad (6)$$

$$\text{NKD}_{\text{dej}} = Z_{\text{dej}} - \text{OBK}_{\text{dej}} \quad (7)$$

$$\text{NKD}_{\text{dej}} - \text{NKD}_{\text{opt}} = \Delta Z - \Delta \text{OBK} \quad (8)$$

Iz zgornjega sklopa enačb sledi, da z optimiranjem zalog (Z_{opt}) in kapitalske ustreznosti (OBK_{opt}) podjetja (zmanjševanjem razlike med optimalnimi in dejanskimi kategorijami), avtomatično dobimo tudi optimalno neto kratkoročno zadolženost podjetja. Tu vidimo povezavo tudi z izračunom optimalne zadolženosti podjetja, ki smo jo prikazali v preteklem poglavju.

Ne glede na določene omejitve model daje dovolj strokovnih podlag za oceno stanja in gibanja kapitalske ustreznosti podjetja, na osnovi katere je možno oblikovati za določen namen zadovoljivo informacijo tako o tveganju podjetja v zvezi s plačilno sposobnostjo, kot tudi o ustreznosti finančne politike podjetja na tem področju. To pa je tisto, kar ne nazadnje zahteva tudi Zakon o finančnem poslovanju podjetij (Bergant, 2000; 89).

Če hočemo smotrno spreminjati raven optimalnega (potrebnega) obratnega kapitala, je nujno poznavanje njegovega trenutnega obsega pri danih predpostavkah. Za izračun potrebnega obratnega kapitala so v teoriji in praksi razvite številne metode, od bolj zahtevnih do najbolj enostavnih. Med seboj se lahko tudi deloma prekrivajo, zato je razmeroma težko napraviti njihov tipični nabor. Glede na izhodiščne podatke pa jih lahko delimo v dve skupini (Bergant, 2000; 89):

1. Metode, ki so neodvisne od zatečenega stanja oziroma preteklih gibanj, predpostavljajo torej novo podjetje:
 - *metoda standardnih koeficientov*
 - *metoda koeficientov obračanja*
 - metoda optimalnega kratkoročnega koeficienta (Bergant, 2000b; 15).
2. Metode, ki temeljijo na preteklih gibanjih in stanjih:
 - *metoda preseka poslovne podbilance*
 - *metoda odstotka od prodaje*
 - *metoda odstotka od kratkoročnih naložb*
 - *metoda uravnoveženih stroškov*
 - *metoda načrtovane bilance stanja*
 - *model določanja cen dolgoročnih naložb (CAPM).*

Nedvomno so metode v prvi skupini pomembne zlasti zaradi izračuna, ki je neobremenjen z morda neustreznim stanjem podjetja. Po drugi strani pa lahko v preteklih gibanjih (metode iz druge skupine) dobimo pomembne informacije o posebnostih poslovanja podjetja in njegove dejavnosti. Zato je koristno metode med seboj tudi združevati.

Vidimo, da je analiziranje kapitalske ustreznosti lahko relativno zahtevna naloga, še posebej, če jo poskušamo reševati ob upoštevanju preglednic 1 in 2.

5. NEKATERI DRUGI VIDIKI ZFPPod V ZVEZI Z DELOM ANALITIKOV

5.1. Tveganje

ZFPPod v 9. členu posebej določa, dolžnost uprave v pogledu rednega spremljanja tveganja⁵ pri poslovanju podjetja. To hkrati predstavlja pomembno področje nalog analitikov.

Obvladovanje tveganj je proces, v katerem podjetje zagotovi, da so tveganja, ki jim je podjetje izpostavljeno tista tveganja, ki jim tudi hoče biti izpostavljeno. To je torej proces, v katerem podjetje odloča kaj obvladovati, zakaj obvladovati in kako zagotoviti, da bodo te dejavnosti v skladu s cilji podjetja. To je značilnost **sistematičnega obvladovanja tveganja** za razliko od neformalnega, ki je lahko le v ozadju posamezne poslovne odločitve. Formalizacija tega procesa se začne z oblikovanjem strateškega načrta obvladovanja tveganj in nadaljuje v načelih in metodah merjenja in obvladovanja tveganja.

Strateški načrt obvladovanja tveganj (ki je lahko sestavni del poslovnega ali razvojnega načrta podjetja) mora odgovoriti vsaj na naslednja vprašanja:

1. Katera tveganja bo podjetje prevzelo in katerim se bo poskušalo izogniti?
2. Zakaj na bi obvladovali določena tveganja?
3. Kako naj bi obvladovali določena tveganja?

Prvo vprašanje je ključnega pomena za izdelavo strateškega načrta, odgovor pa je za vsako podjetje različen. Odvisen je od številnih dejavnikov, ki predstavljajo okolje in položaj podjetja.

Odgovor na drugo vprašanje predstavlja vrsto motivacije za obvladovanje tveganja (na primer zmanjšanje variabilnosti denarnega toka, zmanjšanje variabilnosti poslovnega izida, zaščita sestave sredstev in njihovih virov). ZFPPod je v tem pogledu nedvomno dal prednost denarnemu toku. Pretežno tako usmeritev potrjujejo tudi nekatere izkustvene raziskave v ZDA. Opredelitev vzroka obvladovanja tveganja v veliki meri vpliva na izbor načina obvladovanja tveganja.

Pri odgovoru na tretje vprašanje je treba izhajati iz ciljev sistematičnega obvladovanja tveganja. Le-ti so predvsem v tem, da so tveganja, ki jim podjetje noče biti izpostavljeno, zmanjšana oziroma minimalna, strategija za obvladovanje teh tveganj pa ne nosi dodatnih nepričakovanih tveganj. Način obvladovanja tveganj je torej taktični, izvedbeni vidik strateške odločitve, ki izhaja iz odgovorov na prvi dve vprašanji.

⁵ Tveganja, povezana neposredno s finančnim poslovanjem, obravnava Kodeks poslovnofinančnih načel v posameznih poglavjih, posebej pa še v točkah 5.22 do 5.29 (tveganja v zvezi s kratkoročno plačilno sposobnostjo) in v točkah 5.69 do 5.74 (tveganja v zvezi z dolgoročno plačilno sposobnostjo), kjer so naštet tudi nekateri ukrepi za obvladovanje tveganj.

Pri tem je treba upoštevati, da je obvladovanje tveganj proces, ki zahteva redno, dinamično sodelovanje med različnimi organizacijskimi in programskimi enotami znotraj podjetja. Zato je pomembno zlasti naslednje:

1. Uprava je skupaj z ostalim poslovodstvom nosilec in kontrolor procesa obvladovanja tveganja.
2. Nosilci posameznih poslovnih področij, ki so izpostavljeni tveganjem morajo v celoti poznati notranja pravila in politiko obvladovanja tveganj.
3. Organizacijske enote in njihovi nosilci, ki beležijo procese, morajo biti neodvisne od izvajalnih organizacijskih enot in njihovih nosilcev.
4. Podjetje mora imeti zadovoljivo pravno podporo, da se izogne nepotrebni tveganjem nepopolne ali napačne dokumentacije ipd.
5. Organizacijske enote in njihovi nosilci, ki kontrolirajo procese, morajo biti neodvisne od izvajalnih organizacijskih enot in njihovih nosilcev.

Na osnovi proučevanja večjega števila večjih poslovnih katastrof so se izoblikovala nekatera temeljna priporočila za prakso:

1. Dobro poznavanje dejavnosti podjetja oziroma posla s katerim se ukvarja, kar velja zlasti za poslovodstvo. Za vse zaposlene pa je pomembno razumevanje, kako njihova individualna odgovornost vpliva na tveganje v organizaciji in kako je njihova funkcija in odgovornost povezana z drugimi v organizaciji.
2. Vzpostavljajte ustreznih preverjanj in jasno opredeljenih dolžnosti, ki so uravnoteženo razporejene.
3. Postavljanje omejitev, ki povedo do kje iti oziroma kdaj se ustaviti, je prav tako potrebno kot načrtovanje, ki pove kam iti.
4. Poseben poudarek je potrebno dati ravnanju z denarnim tokom (cash management).
5. V poročila poslovodstvu in spremljanje uspešnosti poslovanja podjetja in njegovih delov je nujno vgraditi tudi merila, ki spremljajo tveganje.
6. Tesno povezano z merjenjem uspešnosti je vzpostavljajte ustreznega motivacijskega sistema, ki je ključnega pomena za podporo sistema obvladovanja tveganja v podjetju.
7. Uravnoteženo je treba upoštevati tako trde (ocene tveganj, revizije, politike in postopke, sisteme in modele, merila in poročila, limiti in izjeme itd.), kot tudi mehke prvine (vzpostavljajte prave stopnje ogroženosti, ustrezno delovno vzdušje, postavljanje načel za uveljavljanje podjetniške kulture tveganja in vrednot, razvoj komunikacijskih kanalov za razpravo o problemih tveganja, širjenje dobre prakse in izkušenj, izvajanje programov izobraževanja in usposabljanja, uveljavljanje zelenega obnašanja preko njegovega spremljanja in motiviranja itd.), ki vplivajo na obvladovanje tveganja v podjetju.

Posebej je koristno upoštevati razvojno silnico pri obvladovanju tveganja. Če včeraj določenega tveganja še ni bilo mogoče kontrolirati, to ne pomeni, da ga ne bo mogoče kontrolirati tudi v prihodnosti.

5.2. Nevarnosti in priložnosti

ZFPPod prinaša nekatere nevarnosti pa tudi priložnosti. Naloga analitikov je, da se nevarnosti zavedajo, jih opredelijo in prispevajo k temu, da se jih podjetje izogne, na priložnosti pa morajo opozoriti in prispevati k temu, da jih podjetje izkoristi.

Nevarnosti, ki jih ZFPPod prinaša (ali pa jih ne odpravlja) lahko vidimo zlasti v naslednjem:

1. *Pretirana uporaba "receptov"*. V človeški naravi je, da se želi izogniti tveganjem v čim večji možni meri. Logično lahko pričakujemo, da se bodo tudi analitiki želeli izogniti tveganjem v zvezi s problemi, ki smo jih zgoraj obravnavali. Pri tem obstaja nevarnost, da bi se želeli obnašati po nekih "varnih receptih", ki pa so bolj ali manj vnaprej opredeljene sheme in praviloma niso prilagojene vsakokratnemu odločanju. Izhod iz takega položaja vidimo zlasti v uveljavljanju "dobre poslovne prakse", kar zahteva nadaljnje usposabljanje analitikov na eni strani in nadaljnji razvoj stroke na drugi strani.
2. *Povečanje števila stečajev in prisilnih poravnav*. Kljub temu, da ZFPPod ne širi spiska razlogov za stečaj ali prisilno poravnavo v primerjavi z dosedanja zakonodaja, je možno v prvem obdobju pričakovati njihovo nekoliko povečano število, predvsem zato, ker uprava podjetja odškodninsko odgovarja za morebitno odlašanje z ustreznimi ukrepi. To ima lahko za podjetja vsaj dve posledici:
 - poslabšanje izkazanega finančnega položaja (več popravkov ali odpisov terjatev),
 - več potrebnega časa za ukvarjanje z dolžniki v krizi.
4. Čeprav je poslabšanje izkazanega finančnega položaja podjetja pravzaprav le formalnega značaja (gre le za prikaz dejanskega finančnega položaja), pa to lahko nepričakovano vpliva na boniteto podjetja in s tem na njegove pogoje poslovanja. V drugem primeru pa intenzivno ukvarjanje z dolžniki zaposluje dodatne, praviloma visoko strokovne kadrovske zmogljivosti in jih s tem odteguje od rednega poslovanja. Očitno pa se v obeh primerih dogaja nekaj, do česar bi prej ali slej prišlo. Zato je nujno, da analitiki pravočasno ocenijo nevarnost nastanka zgornjih dveh problemov, da se lahko podjetje temu primerno pripravi.
5. *Neupravičene prisilne poravnave v korist lastnikov*. Do takega primera, ki je s formalnega vidika sicer neoporečen, lahko pride, če upniki odpišejo svoje terjatve (delno ali v celoti), saj se to neposredno odraža v večji vrednosti podjetja. Taki primeri so sicer lahko smotrni, vendar morajo upniki paziti, kaj dobijo za odpis svojih terjatev. Naloga analitikov je dobra ocena smotrnosti predlaganih odpisov.
6. *Neupravičen stečaj*. Načeloma lahko pride do stečaja podjetja kljub temu, da bi lahko podjetje preživelo krizo in nadaljevalo s poslovanjem. To je načeloma možno, kadar upniki vztrajajo na blokadi podjetja, ker vidijo možnost hitrega poplačila svojih terjatev in nimajo interesa za financiranje nadaljnega poslovanja. To je možno zlasti, če tudi lastniki dolžnika nimajo večjega interesa. K povečanju tega interesa lahko bistveno prispevajo analitiki dolžnika.

Priložnosti in naloge, ki jih ZFPPod prinaša, lahko vidimo tako znotraj, kot tudi zunaj podjetja. Znotraj podjetja se z vidika analitikov kažejo zlasti v naslednjem:

1. Izrabiti je možno večjo težo finančne funkcije in finančnega analiziranja, ki jo daje ZFPPod, saj včasih finančniki in analitiki znotraj podjetja preprosto niso dovolj prepričljivi (oziroma poslušani).
2. Večji poudarek je treba dati ustreznemu izobraževanju analitikov. Če se uprava zaveda svoje odgovornosti, se zaveda tudi določene odvisnosti od analitikov in njihove usposobljenosti.
3. Objektivneje (nepriustransko) je treba ugotoviti dejanski (bilančni in zunajbilančni, kratkoročni in dolgoročni) finančni položaj podjetja, njegove pozitivne in negativne trende, priložnosti in nevarnosti ter na tej osnovi oblikovati ustrezno finančno in poslovno politiko podjetja.
4. Izboljšati je treba sistematično ugotavljanje, merjenje, načrtovanje ter s tem obvladovanje tveganj, ki jim je podjetje izpostavljeno.
5. Zagotoviti zadostno obveščenost uprave podjetja o kapitalski ustreznosti podjetja ter vplivati na ustrezne poslovne odločitve.

Zunaj podjetja pa se priložnosti in naloge analitikov po uveljavitvi ZFPPod kažejo zlasti v naslednjem:

1. Podrobneje analizirati boniteto poslovnih partnerjev podjetja
2. Podrobneje analizirati boniteto upniških (kratkoročnih in dolgoročnih) naložb podjetja
3. Oceniti neposredna tveganja v pogledu stečaja ali prisilne poravnave dolžnikov podjetja
4. Zagotoviti (vplivati na) ustrezno reševanje težkega finančnega položaja pri svojih dolžnikih
5. Analizirati finančni položaj hčerinskih in/ali sestrskih podjetij ter prispevati k ustreznemu ukrepanju.

6. ZAKLJUČEK

Ugotovimo lahko, da ZFPPod res ni dal nekih dodatnih nalog, vendar je vplival na njihovo pomembnost, s tem pa tudi na odgovornost analitikov v podjetju. Tej odgovornosti bodo lahko kos le s stalnim usposabljanjem. Prav tako pa je pomembno izobraževanje tudi za uporabnike informacij, saj morajo govoriti isti strokovni jezik. Gre predvsem za to, da je treba med drugim na primer spremeniti tudi sedanja običajna poslovna poročila podjetij iz zbirke bolj ali manj obdelanih statističnih podatkov v informacije, ki bodo neposredno koristile boljšemu in varnejšemu odločanju. Za zunanje uporabnike so taka poročila še morda sprejemljiva, za notranje uporabnike pa je rok uporabnosti takih poročil dokončno potekel. Povsem podobno velja za analiziranje načrtov, ki naj bi predvsem odgovorilo na vprašanje ali bo ostvarjenje posameznega načrta res prispevalo k doseganju temeljnega cilja podjetja in kolikšna so pri tem tveganja, zlasti v pogledu plačilne sposobnosti podjetja.

Ne nazadnje pa je treba poudariti še dejstvo, da dobra finančna analiza (tudi v skladu z ZFPPOd) pravočasno opozarja na negativne trende tudi na drugih področjih poslovanja (ne le finančnem), kar seveda hkrati predstavlja še dodatno odgovornost analitikov.

LITERATURA

1. BERGANT Živko: Sistem kompleksne analize finančnega položaja podjetja, ITEO Ljubljana, 1995, 269 strani
2. BERGANT Živko: Kapitalska ustreznost podjetja, *Economic and Business Review*, Vol. 2, posebna številka, Zveza ekonomistov Slovenije in Ekonomska fakulteta Ljubljana, Ljubljana, februar 2000, str. 79 do 97
3. BERGANT Živko: Prvi znaki podjetniške krize, zbornik 8. posvetovanja o aktualni problematiki s področja gospodarskega prava, Portorož, 18. do 20. 5. 2000a, Inštitut za gospodarsko pravo Maribor, str. 357 do 367
4. BERGANT Živko: Izrazna moč kratkoročnega koeficienta, *Bančni vestnik* št. 7-8, Ljubljana, 2000b, str. 13 do 17
5. BRIGHAM E. F., GAPENSKI L. C.: *Intermediate Financial Management*, peta izdaja, The Dryden Press, Orlando, 1985, 1083 strani
6. KAVČIČ Slavka: Analiza poročila posloводства kot izhodišče za razpravo na skupščini delniške družbe, zbornik 5. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije, Portorož, 24. do 25. 9. 1999, Zveza ekonomistov Slovenije – Sekcija za poslovno analizo, Ljubljana, 1999, str. 39 do 50
7. KAVČIČ Slavka: krizne razmere v gospodarstvu in vloga analitikov v posebnih razmerah, zbornik 2. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije, Portorož, 26. do 27. 9. 1996, Zveza ekonomistov Slovenije – Sekcija za poslovno analizo, Ljubljana, 1996, str. 28 do 42
8. LIPOVEC Filip.: Analiza in planiranje poslovanja, *Gospodarski vestnik*, Ljubljana, 1983, 402 strani
9. MRAMOR Dušan et al.: Napovedovanje plačilne sposobnosti slovenskih podjetij v obdobju 1994 – 1997, CISEF, Ljubljana, 1998, 122 strani
10. PAVŠAK Nina, BERGANT Živko: Zakon o finančnem poslovanju podjetij s komentarjem, *Gospodarski vestnik*, Ljubljana, 2000, str. 810 do 1015
11. PUČKO Danijel: Poslovna etika v Sloveniji ter etika analitika, zbornik 5. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije, Portorož, 24. do 25. 9. 1999, Zveza ekonomistov Slovenije – Sekcija za poslovno analizo, Ljubljana, 1999, str. 21 do 38
12. ROZMAN Rudi: Opredelitev analize kot metode spoznavanja. Zbornik 1. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije, Portorož, 28. do 29. 9. 1995, Zveza ekonomistov Slovenije – Sekcija za poslovno analizo, Ljubljana, 1995, str. 39 do 50
13. TURK Ivan: Vsebina dela ekonomskega analitika v OZD, *Ekonomska revija* št. 2-3, Ljubljana, 1985, Zveza ekonomistov Slovenije, str. 133 do 139

Objavljeno v: Zbornik 6. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije, str. 40 do 57, Zveza ekonomistov Slovenije, Portorož, 28. in 29. septembra 2000.